

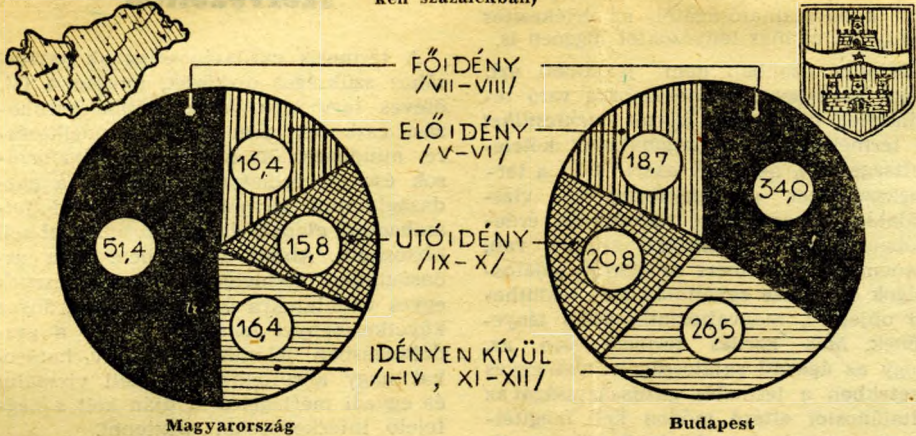
VENDÉGVÁRÓ VILÁGVÁROS

Budapest országunknak nemcsak fővárosa, államigazgatási központja, hanem tulajdonképpen egyetlen — nemzetközi mértékkel mérve is — „világvárosa”.

A korabeli adatok szerint már 90 évvel ezelőtt is szívesen látogatták a külföldiek. A száz éve egyesített Budapestről 1894-ben a székesfővárosi Statisztikai Hivatal által kiadott első hivatalos évkönyv szerint a budapesti szállodákban 1885-ben 35 ezer külföldi vendég tartózkodását jegyezték fel. (Ugyanebben az évben a belföldi vendégek száma Budapest szállodáiban 68 ezer volt). A fejlődés ebben az időben még igen szerény, amire utal, hogy 9 év múlva is csak 39 ezer külföldi vendégről ad számot a statisztika. Az I. világháború végét követő évtizedekben már a főváros idegenforgalmi adatai is tükrözik a magyar idegenforgalom fejlődését: 1927-ben Budapest szállodáiban és panziókban 60 ezer külföldi vendég szállt meg, és számuk 10 év alatt — 1937-re — 150 ezerre növekedett. Ez a II. világháború előtti utolsó „békeévek” csúcsa volt, ezután visszaesés következett (1938-ban már csak 112 ezer külföldi vendéget jegyezték fel).

1960-ban Budapest nemzetközi idegen-

A külföldiek magyarországi tartózkodásának összetétele, 1970. (A kereskedelmi szálláshelyeken százalékban)

építeni szállodát.) Ezen túlmenően nem hagyható figyelmen kívül, hogy míg 1937-ben kiegészítő jellegű fogadóképességet különböző ún. vendégházakban és szanatóriumokban csak 2 ezer férőhellyel tartottak nyilván, addig 1971-ben az egyéb kereskedelmi szálláshelyek 14 ezer vendég fogadására voltak alkalmasak.

Igaz ugyan, hogy az előbbieken taglalt csaknem 90 év a főváros lakosság számában is *rohamos fejlődést hozott* (1885. táján a fővárosnak még csupán kb. 460—470 ezer, az 1941-es népszámlálás alkalmával már 1,7 millió lakosa volt, és 1971 elején megközelítette a 2 milliót), de az idegenforgalom növekedése ezt sokszorosan túlhaladta, főleg az utóbbi 10 évben. Míg 1885-ben kb. minden 14. budapesti lakosra jutott egy külföldi vendég, és még 1960-ban is ez volt az arány, addig 1971-ben már csaknem minden másodikikra.

Az 1971 évi adatok szerint a külföldi vendégeknek az ország területén kereskedelmi szálláshelyen regisztrált összes vendégnapjaiból a főváros 44%-kal részesedett. Ezt a forgalmat az országos fogadóképesség 17%-át képviselő budapesti szálloda- és egyéb kereskedelmi szálláshelyhálózat bonyolította le. (Ha csak a szállodajellegű férőhelyeket számítjuk, úgy a budapesti forgalom aránya az országosból 56%, a kapacitása 26%).

Minden második külföldi

Természetesen a nemzetközi idegenforgalom nemcsak a kereskedelmi szálláshelyeken jelentkezik, hiszen ezen fe-

forgalma még a II. világháború előtti éveket sem érte utol, akár a vendégek száma, akár tartózkodási idejük vesztük figyelembe. Ha azonban a vizsgálatban ismét 10 évet ugrunk, már rohamos fejlődés képe bontakozik ki: 1971-ben félmilliónál több külföldi 1,5 millió éjszakát töltött Budapest szállodáiban és további 300 ezer ember 900 ezer napot az ún. egyéb kereskedelmi szálláshelyeken (a fizető vendéglátó-szobákban, a Római-parti, Hárs-hegyi és egyéb campingekben, diákszállókban stb.).

Magasabb színvonalon

Nem érdektelen megnéznünk, hogy fővárosunk fogadóképességgel, hogy állt ezekben az időkben: míg 1937-ben 9226, addig 1960-ban — jórészt a háborús károk következményeként — mindössze 3544 szállodajellegű férőhelye volt a fővárosnak. 1960-tól, 1971. közepéig a férőhelyek száma megkétszereződött (7534), de még így sem érte el az 1937. évit. Igaz ugyanakkor, hogy az új építkezések felszereltségben, szolgáltatásai színvonalában messze meghaladják a korábban épülteket. (Pl. 1937-ben a szobáknak mindössze 16%-a volt fürdőszobás. Ma elképzelhetetlen Budapesten fürdőszobába, illetve zuhanyfülkébe nélküli szobákkal

A turisták csaknem kétharmada a szomszédos országokból érkezett, de a főváros kereskedelmi szálláshelyein megszálltak esetében ezeknek az országoknak az aránya csak alig több, mint egyharmad. Ebben szerepet játszik egyrészt az, hogy a csehszlovák, a jugoszláv és a román utasok egy része nem keresi fel a fővárost, mert rokonsága, baráti köre az ország más területein van. Másrészt vannak, akik eljönnek a fővárosba, de itt rokonoknál, ismerősöknél laknak. A nyugatról érkező utasoknál viszont megfigyelhető, hogy minél távolabbi országokból érkeznek, annál nagyobb a fővárosban tartózkodók aránya. (Ez természetes a tengerentúliaknál — pl. USA, Kanada —, hiszen ha repülővel érkeznek, eleve Budapest az első állomáshely.)

Gyakran emlegetik szakmai körökben a magyar idegenforgalom egyik problémájaként, hogy igen nagy a szezonális, néhány hónapra koncentrálódik a forgalom, és ez a „csúcs” nagy megterhelést, komoly gondot jelent. Joggal vetődik fel a kérdés, hogy miután a főváros a külföldi turisták sokoldalú igényét képes kielégíteni és ezek a „vonzóerők” lényegében egész évben hatnak, vajon ez egyáltalán azt is jelenti-e, hogy Budapesten egyenletesebb a forgalom év-közi eloszlása? Erre a válasz nem teljesen egyértelmű, amennyiben igaz az, hogy Budapesten az országos arányhoz képest sokkal kisebb a főszezonai csúcs, de így is május—augusztus hónapokra — tehát az év egyharmadára — összponto-

sul a forgalomnak több, mint a fele. Ennek megfelelően a budapesti szállodák férőhely-kihasználtsága éves szinten az országos 50%-kal szemben 75% felett mozog, de ezen belül egészségtelenül magas a főidényben, sőt — egyes években — még szeptemberben is.

A külföldiek tartózkodási idejének időnszerű összetétele, 1970

	Magyarország	Budapest
Előidényben (V-VI.)	16,4	18,7
Főidényben (VII-VIII.)	51,4	34,0
Utóidényben (IX-X.)	15,8	20,8
Idényen kívül (I-IV., XI-XII.)	16,4	26,5
Év összesen	100,0	100,0

A budapesti szállodák férőhely-kihasználtsága, 1970

	%	%	
I.	50,8	VII.	88,5
II.	55,2	VIII.	94,7
III.	67,9	IX.	92,2
IV.	76,3	X.	84,2
V.	83,8	XI.	64,7
VI.	84,6	XII.	57,2
		Évi átlag	75,7

Magyar sajátosság, hogy Magyarország „egy-metropolis”-os, de az is, hogy az ország idegenforgalma ilyen döntő súlylyal nyugszik a fővárosra, mint „alap-pilléren”.

A fővárosban kereskedelmi szálláshelyen megszállt külföldi vendégek aránya az országos forgalomból (tartózkodási idő alapján, %)

Év	1000 lakosra jutó szállodajellegű ágycsillagok	a fővárosban	országosan
Budapest 1970	46,7	3,7	2,7
Szomszédos országok közül			
Bécs 1970	4,8	9,3	66,7
Prága 1970	20,6	14,9	4,8
Belgrád 1960 a)	6,7	11,8	2,7
Távolabbi országok közül			
Szófia 1970	10,7	7,5	8,2
Varsó 1970	16,3	9,1	3,4
Zürich b) 1969	10,6	28,4	37,9
Hamburg b) 1970	3,7	8,4	23,9
München b) 1970	5,6

a) Későbbi adat nem ismeretes; összehasonlításként: Budapesten 1960-ban az országos forgalom 68%-a bonyolódott le és az 1000 lakosra jutó szállodajellegű férőhelyek száma 2,0 volt.
b) Az államigazgatási főváros nem volna jellemző, illetve összehasonlítható.

Látható, hogy a vizsgált országok mindegyikénél a főváros (illetve az annak tekinthető nagyváros) súlya az ország nemzetközi idegenforgalmából szinte töredéke a magyar aránynak. Az sem tagadható, hogy kivétel nélkül mindegyik vizsgált fővárosban lényegesen magasabb a szállodajellegű férőhelyek aránya a lakossághoz képest, mint Budapesten. Ez a magas ellátottsági szint azonban nem abból adódik, hogy az adott országok fővároson kívüli területein alacsony a fogadóképesség mértéke, ellenkezőleg, valamennyi vizsgált országban jelentősen meghaladja az ellátottsági szint a Magyarországit.

Komplex vizsgálat a fejlesztéshez

Tisztában kell lennünk azzal, hogy a magyar idegenforgalom fő bázisa távolban is a főváros marad, még akkor is, ha a fejlesztési elképzelésekben, célkitűzésekben törekszünk a főváros jelenlegi idegenforgalmi súlyának mérséklésére. Ez világos, hiszen viszonylag könnyen megbecsülhető határa van annak, hogy az egyébként is túlszámolt kétmillió villágváros mennyi vendéget képes összeségében és ezen belül egy-egy időszakban úgy fogadni, hogy a vendég is elégedetten távozzék és ugyanakkor a helyi lakosság se érezze e nagy vendégjárás hátrányos következményeit. (Azt hiszem elég, ha ennek kapcsán a jelen helyzetben csak a főváros közismert közlekedési problémáira, az időnként a vízellátásban mutatkozó fennakadásokra, kiskereskedelmünk és vendéglátóhelyeink ma még sok területben a helyi lakosság részére is fejlesztésre szoruló hálózatára utalok.)

Természetesen ez nem jelenti és nem is jelentheti azt, hogy be kellene fejezteni vagy vissza kellene fejleszteni Bu-

dapest idegenforgalmát. Épülnek most is új szállók — így pl. 1971-ben lépett üzembe az Emke 160, a Volga 740 és a Wien 240 férőhellyel; ez év nyarán befejezik a Normafánál az Olimpiát, 360 férőhellyel. Folyamatban van és még ebben az 5 éves tervidőszakban elkészül a Hárs-hegyen az Európa (360 férőhellyel) és a Római-parton a Lidó és a Béke ugyancsak 360 férőhellyel) építése. Az 1975-ig tartó IV. ötéves tervidőszakban épül a Margitszigeten az első budapesti gyógyüdülő-szálló, 300 férőhellyel és a Vár-hegyen a Hilton szálló, 620 férőhellyel.

A fogadóképesség jelenlegi bővítésének elsődleges célja, hogy enyhítse a jelenlegi vendégek mellett jelentkező férőhelyhiányt, vagyis javítsa az itt-tartózkodó és az ebből kereskedelmi szálláshelyen lakó külföldiek arányán. Abban a kérdésben, hogy ennek az aránynak a fokozatos javítása mellett milyen mértékben szabad — hosszabb távon — a Budapestet felkereső külföldiek számának abszolút mérvű növelésére törekedni, csak nagyon gondos, komplex vizsgálódások után lehet dönteni.

Az idegenforgalom tervezésében, szervezésében és irányításában érdekelt országos szervek és a főváros vezető testületei számára egyaránt igen nagy feladatot jelent azoknak a helyes arányoknak a megtalálása, amelyek a nemzetközi idegenforgalom országos — politikai és gazdasági — érdekeit össze tudják egyeztetni a főváros 2 millió lakosának és Budapest főváros jellegéből adódó érdekeivel. E feladat nem oldható meg sem egyszeri, sem kampány munkaként, hanem állandó, folyamatos és időben messze elöretétező gondoskodást kíván.

Hajdú Györgyné

Magyarországra utazás célja	Budapesten töltött idő aránya %
Hivatalos, üzleti tárgyalás	89
Kongresszusi részvétel	75
Kulturális	62
Sport	61
Látogatás	52
Üdülés, szórakozás	35

Ez természetes is, hiszen a főváros központi szerepe (t. i. a hivatalos üzleti tárgyalások, sport- és a kulturális élet vonatkozásában) eldönti, hogy az országon belül elsősorban Budapestet keressék fel, míg nyilvánvaló, hogy pihenni, üdülni nem a fővárosba, hanem nagyobb részben a Balatonhoz, és kisebb részben egyéb területeinkre utaznak.

Külföldi vendégek a kereskedelmi szálláshelyeken főbb partnerországok szerint

Küldő ország	Budapesti szállodákban 1894-ben	Bp-i szállodákban és panziókban 1938-ban	Bp-i össz. ker.-i szálláshelyen 1971-ben	Bp-en ker. szálláshelyen lakott az összes M. o.-i tartózkodók %-ában, 1971-ben
Csehszlovákia	—	18	115	6,7
Lengyelország	—	5	104	26,9
Német Szövetségi Köztársaság	6	22	92	43,4
Német Demokratikus Köztársaság	—	—	86	22,9
Ausztria	26	—	63	34,0
Jugoszlávia	—	15	62	12,9
Olaszország	—	7	51	82,2
Szovjetunió	—	8	41	26,7
USA	—	—	41	74,5
Románia	1	10	26	18,1
Bulgária	—	14	24	13,6
Franciaország	1	—	17	77,2
Egyesült Királyság	—	5	8	66,7
Egyéb	5	—	110	64,7
Összesen	39	112	852	20,4